

**Республика Татарстан
Иляксазское сельское поселение
Сармановского муниципального
района**



**Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль
районының Илексаз авыл
жирлеге**

РЕШЕНИЕ

28 октябрь 2019 ел

Татарстан Республикасы Сарман
муниципаль районы Илексаз авыл
жирлеге составына керүче торак
пунктларда гражданнар жыенын
яна редакциядә әзерләү һәм
үткәү тәртибе турында

КАРАР

№ 22

«Россия Федерацииндә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»
2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясы,
«Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ
номерлы Татарстан Республикасы Законының 35 статьясы һәм Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районы Илексаз авыл жирлеге Уставының 72 статьясы нигезендә
Илексаз авыл жирлеге Советы КАРАР ИТТЕ.:

1. Расларга Нигезләмә әзерләү һәм үткәү тәртибе турында жыенда гражданнарның
Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Илексаз авыл жирлеге составына
керүче торак пунктларда яна редакциядә.
2. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Илексаз авыл жирлеге
Советының 2018 ичә елның 26 ичә октябрендә кабул ителгән 73 ичә номерлы «Татарстан
Республикасы Сарман муниципаль районы Илексаз авыл жирләгә территорияндә халык
жыенең үткәүгә әзерлек тәртибе турында», 2019 ичә елның 5 ичә августында кабул
ителгән 91 ичә номерлы» Илексаз авыл жирлеге Советының 2018 ичә елның 26 ичә
октябрендә кабул ителгән каарына үзгәрешләр кертү турында «гы каары № 73
«Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Илексазавыл жирлеге
территорияндә гражданнар жыенең үткәүгә әзерлек тәртибе турында "Нигезләмәне
раслау хакында"
3. Элеге каарарны Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Илексаз авыл
жирлеге Уставы белән билгеләнгән тәртиптә бастырырга, шулай ук аны «Татарстан
Республикасы хокукий мәгълүмат рәсми порталында» (PRAVO) хәм TATARSTAN.RU
Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Интернет»мәгълүмат-
телекоммуникация чөлтәрендә урнаштырырга.
4. Элеге каарарның үтәлешен контроле түтүнчүлүк үз остемдә калдырам.

Совет Рәисе

Илексаз авыл жирлеге Башлыгы



Ф.М. Гыйльфанов

Күшымта № 1

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районны
Илексазавыл жирлеге
Советының 2019 нчы елның 28
нче октябрендә кабул ителгэн
22 нче номерлы каарына
карата

Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районны Илексаз авыл жирлеге составына керүче торак пунктларда халык жыены үткәрү һәм эзерлек тәртибе турында нигезләмә

Әлеге Нигезләмә 2003 елның 6 октябрендә кабул ителгэн Федераль законның 25.1 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районны жирлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенның эзерләү һәм үткәрү тәртибе турында (алга таба – Нигезләмә) эшләнде. № 131-ФЗ «Россия Федерацииндә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 35 статьясы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ГРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 35 статьясы һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль района Илексазавыл жирлеге Уставының 72 статьясы.

1. Гомуми нигезләмәләр

- 1.1. Халык жыене гомуми, тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә үткәрелә.
- 1.2. Гражданнар жыенында торак пунктта яшәүчеләр, даими яки нигездә аның территорииясендә яшәүчеләр, яшәү урыны буенча әлеге торак пунктта теркәлгән һәм сайлау хокукуна ия кешеләр катнаша ала.
- 1.3. Гражданнар жыенында катнашу ирекле һәм ирекле.
- 1.4. Гражданнар жыенда шәхсән үзе катнаша һәм аларның һәркайсы бер тавышка ия.
- 1.5. Халык жыене халык тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатыннан үткәрелә.
- 1.6. Эгәр торак пунктта әлеге торак пунктта сайлау хокукуна ия булган халыкның яртысыннан артыгын бер үк вакытта бергә карау мөмкинлеге булмаса, Устав нигезендә гражданнар жыене этаплап уздырыла.

Гражданнар жыене вәкаләтләре

- 1.7. Гражданнар жыене түбәндәге мәсьәләләр буенча үткәрелергә мөмкин:
күрсәтелгән торак пункт составына башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертә торган жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләссе буенча торак пунктта (әлеге торак пункт составына керә) күрсәтелгән торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертүне үз эченә алган жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләссе буенча);

муниципаль район өзіләрдәге жирлек составына керүче торак пунктта әлеге торак пункт территориясендә үзара салым акчаларын керту һәм куллану мәсьәләсе буенча; авыл торак пунктында гражданнар жыенын шулай ук муниципаль хезмәт түрында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткәрелергә мөмкин.

Гражданнар жыеннын матди һәм оештыру яғыннан тәэммин итү

- 1.8. Жыен муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан тәэммин ителә.
- 1.9. Жыенга әзерлек һәм аны үткәрү белән бәйле өзгөрүштер мунисипаль берәмлек бюджеты хисабына башкарыла.

2. Гражданнар жыеннын чакыру тәртибе

Халык жыены үткәрү инициативасы

- 2.1. Халык жыеннын үткәрү инициативасы-торак пунктта:
 - муниципаль берәмлек башлыгы;
 - сайлау хокуқына ия булган, гражданнар жыенниң катнашырга хокуклы 10 кешедән да ким булмаган торак пунктта яшәүчеләр (яғни Россия Федерациясенең эшкә сәләтле гражданнары, дайми яки күбесенчә торак пункт территориясендә яшәүче, яшәү урыны буенча әлеге торак пунктта теркәлгән, 18 яшькә житкән чит ил гражданнары, шулай ук чит ил гражданнары, Россия Федерациясенең халықара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда хокукларга ия булган торак пункт территориясендә дайми яисә нигездә яшәүче һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда хокукка ия булган кешеләр.

2.2. Торак пунктта яшәүчеләрнең инициативасы язылу кәгазе (1 нче күшымта) яисә инициатив төркем жыельшының беркетмәсе рәвешендә рәсмиләштерелергә тиеш, анда жыен үткәрү инициативасын күрсәту түрында Карап кабул ителде, аларда күрсәтелгән булырга тиеш:

- гражданнар жыенниң чыгарыла торган мәсьәләләр;
- гражданнар жыенның үткәрунең тәкъдим ителгән вакыты;
- гражданнар жыенниң чакыру түрүндагы инициативаны хуплаучы һәр гражданиның паспорт сериясе һәм номеры, яшәү урыны, аның имzasы һәм имzasын керту датасы.

2.3. Жыенниң үткәрү инициативасын хуплау өчен жыельшырга тиешле имзалар саны сайлау хокуқына ия булган, дайми яки нигездә яшәүче, торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар саныннан 5 процент тәшкил итә, ләкин 10 имза була алмый.

2.4. Язылу кәгазыләре имзалар жыючи зат тарафыннан таныклана, таныклау датасын, фамилиясен, атасының исемен, туган датасын, паспорт номерын һәм сериясен, яшәү урынын күрсәтеп, муниципаль берәмлек башлыгына жибәрелә.

Гражданнар жыенниң үткәру түрүндә Карап кабул итү тәртибе

- 2.5. Инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыенниң муниципаль берәмлекнен вәкиллекле органы каары белән (2 нче күшымта), ә муниципаль берәмлек

башлыгы инициативасы белән – муниципаль берәмлек башлыгы каары белән (3 нче күшымта) барлык кирәклө документлар көргән көннән 30 көн эчендә билгеләнә.

2.6. Муниципаль берәмлек башлыгы яисә муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы аның максатка ярапшлы булмавы сәбәпләре буенча гражданнар жыенның үткәүдән баш тартырга хокуклы түгел.

2.7. Гражданнар жыенның чыгарылган мәсьәлә (гражданнар жыенын этаплары) Россия законнарына каршы килмәскә тиеш

Татарстан Республикасы Дәүләт Советы каарлары (2015 елның 20 феврале) Халык жыенны мәсьәләсе аны күп итеп аңлату мөмкинлегеннән чыгып эшләнергә тиеш, ягъни ана бары тик бертөсле жавап кына бирергә мөмкин булыр иде.

2.8. Гражданнар жыенны билгеләү, аны күчерү түрүндагы каарны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) тәртибе муниципаль берәмлек уставы белән билгеләнә һәм муниципаль хокукий актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен муниципаль берәмлек уставында каалган тәртиптә басылып чыга (халыкка житкерелә).

Муниципаль берәмлек башлыгы каарында яисә муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы каарында гражданнар жыенны уздыру турында тубәндәгеләр күрсәтелә: гражданнар жыенның чыгарыла торган мәсьәлә; гражданнар жыенның уздыру вакыты һәм урыны турында мәғълүмат; жыенны оештыруучы-муниципаль берәмлек органының структур бүлекчәсе турында белешмәләр.

2.9. Гражданнар жыенны (башкарма-боеру органы) әзерләү һәм уздыру өчен жаваплы муниципаль берәмлек органының структур бүлекчәсе, муниципаль берәмлек башлыгы каары яки муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы каары нигезендә гражданнар жыенның үткәү турында муниципаль берәмлек башлыгы каары нигезендә сайлау хокукуна ия булган торак пунктта яшәүчеләр исемлекләрен төзи; гражданнар жыенның мәғълүмати материаллар әзерли; муниципаль берәмлек халкына массакуләм мәғълүмат чараларында һәм гражданнар жыенны турында башка ысууллар белән хәбәр итә (4 нче күшымта).

Муниципаль берәмлекнең башкарма-боеру органы гражданнар жыенны үткәү өчен бина бирергә тиеш.

2.9.1. Гражданнар жыенны барышында торак пунктта яшәүчеләрнең исемлеген бүлү һәм халык жыенны үткәү датасын билгеләү территориаль, вакытлы билгеләр, шулай ук башка очракларда мөмкин.

2.9.2. Торак пунктта яшәүчеләрнең исемлеген бүлү тәртибе гражданнар жыенны билгеләү турында муниципаль актта күрсәтелә (5,6 нчы күшымталар).

2.9.3. Торак пунктта яшәүчеләр халык жыенны (гражданнар жыенны этаплары) вакыты һәм урыны турында алдан ук хәбәр итәлә. Гражданнар жыенны (гражданнар жыенны этапларын) билгеләү турында каар, гражданнар жыенны (гражданнар жыенны этапларын) үткәү вакыты һәм урыны гражданнар жыенны (гражданнар жыенны этапларын) үткәрелгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш. Гражданнар Жыенның этапларын үткәү вакыты һәм урыны бер каарда яисә халык жыенны билгеләү турында каарда күрсәтелә.

2.9.4. Халык жыенны этаплап уздырган очракта, жыен этаплап уздырыла, гражданнар жыенны үткәү турында Каар кабул итеп гән көннән бер айдан да артый. Халык жыенны

этапларын күчергендэ, жыенны уздыру билгелэнгэн датага кадэр 10 көннөн дә соңга калмыйча кабул ителергэ тиеш.

2.9.5. Гражданнар жыенни 5 көннөн дә соңга калмыйча муниципаль берәмlek органының структур бүлекчәсендә гражданнар жыенни каарына чыгарыла торган материаллар белән танышырга хокуклы. элеге нигезләмә, шулай ук алырга, аларның күчермәләре.

2.10. Гражданнар жыенни турындагы Нигезләмә нигезендә, халык жыенни үткәру датасы соңрак вакытка күчерелергә мөмкин. Халык жыенни уздыру датасы билгелэнгэн датага кадэр 10 көннөн дә соңга калмыйча күчеру турында Карап кабул ителергэ тиеш.

3. Гражданнар жыенни үткәру тәртибе

3.1. Жыенга килгән гражданнар торак пунктта яшәүчеләр исемлегенә кертелгән hәм сайлау хокукуна ия булган затларны теркәү өчен муниципаль берәмlek башлыгы вәкаләтле зат тарафыннан теркәлә. Иsemлектә гражданның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган елы, яшәү урыны, паспорт сериясе hәм номеры курсателә.

3.2. Жыенда катнашырга теләк белдергән башка гражданнар, жыенда тикшерелә торган мәсьәләләрне хәл итү эшчәнлекләре, матбулат hәм башка массакуләм мәгълүмат чараплары вәкилләре катнашында да хәлиткеч тавыш бирү хокукуннан башка мөмкин.

3.3. Сайлау хокукуна ия торак пунктта яшәүчеләр исемлегендә төгәлсезлекләр ачыланган очракта, торак пунктта яшәүче кеше теркәләргә hәм элеге муниципаль берәмlek башлыгы жыенда катнашырга мөмкин.

3.4. Язмаларның төгәлсезлеген (яки аларның булмавын) раслап торучы документның (Россия Федерациясе гражданыны паспорты, хәрби билет, чит ил гражданы паспорты, Россия Федерациясендә яшәүгә рөхсәт, Россия Федерациясендә вакытлыча яшәүгә рөхсәт hәм башкалар булырга мөмкин.)

3.5. Гражданнар жыенни анда сайлау хокукуна ия булган торак пунктта яшәүчеләрнен яртысыннан артыгы катнашуга хокуклы. Кворум булмаганда, гражданнар жыенни үткәрүнен яңа датасын билгеләү муниципаль берәмlek башлыгы тарафыннан башкарыла. Бу очракта халык жыенни халык жыенни үткәру билгелэнгэн көннөн соң ун көннөн дә соңга калмыйча үткәрелергэ тиеш.

3.6. Гражданнар жыенни этаплап уздырылган очракта, гражданнар жыенни жыенни аерым этапларында гражданнарның теләсә кайсы килгән очракта да хокуклы, аннаң соң барлык уздырылган этаплар йомгаклары буенча тавышларны санап, ягъни мондый жыен бердәм булып кала.

3.7. Гражданнар жыеннинда тавыш бирү ачык яисә яшерен булырга мөмкин.

Тавыш бирү формасы турындагы карап гражданнар жыенни тарафыннан кабул ителе (вариант буларак: форма гражданнар жыенни әзерләү hәм уздыру тәртибе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә).

3.8. Гражданнар жыеннинда катнашу өчен теркәлгән гражданга яшерен тавыш бирүне уздырганда тавыш бирү өчен бүлләтень (7 нче күшүмтә) бирелә.

3.9. Гражданнар жыеннинда муниципаль берәмlek башлыгы яисә ачык тавыш бирү юлы белән сайланган башка зат рәислек итә ала. Рәислек итүче кандидатураларын гражданнар жыеннинда катнашучылар тәкъдим итәргә хокуклы.

3.10. Гражданнар жыены Сәркатипне һәм хисап комиссиясен сайлый. Хисап комиссиясе әгъзалары саны кимендә оч кеше була алмай.

Хисап комиссиясенә рәислек итүче керә алмай.

Хисап комиссиясе:

- 1) торак пунктта яшәүчеләр жыеннына килүче гражданнарны теркәүнен дөреслеген, кирәк булганда, аларның гражданнар жыены эшендә катнашу хокуқын тикшерә;
- 2) гражданнар Жыенның кворумын билгели (гражданнар жыены этапларын үткәрүдән тыш);
- 3) тавыш бирү мәсьәләләре буенча анлатмалар бирә;
- 4) тавышларны саный һәм тавыш бирүгә йомгак ясый (гражданнар жыены этапларын үткәрүдән тыш);
- 5) тавыш бирү йомгаклары турында беркетмә төзи (гражданнар жыены йомгаклары буенча);
- 6) рәислек итүчегә тавыш бирү нәтижәләре белән материаллар (беркетмә, жыенда катнашучы гражданнар исемлеге) тапшыра.

3.11. Гражданнар Жыенның көн тәртибенә өстәмә мәсьәләләр рәислек итүче, муниципаль берәмлек башлыгы, гражданнар жыеннында катнашу хокуқына ия гражданнар тарафыннан кертелә ала. Көн тәртибенә чакырылып инициаторлары тарафыннан кертелгән сораулар мәжбүри рәвештә кертелә. Күрсәтелгән мәсьәләләр беренче чиратта карала. Халык жыенның көн тәртибенә өстәмә мәсьәләләрне кертү турында каар, эгәр аның очен жыенда катнашкан гражданнарың яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

3.12. Гражданнар жыены вакытында шулай ук муниципаль берәмлек башлыгы яисә ачык тавыш бирү юлы белән сайланган башка зат, гражданнар жыеннында теркәлгән катнашучылар саныннан гади күпчелек тавыш беяэн, рәислек итә ала. Рәислек итүче кандидатураларын жыенда катнашучылар тәкъдим итәргә хокуклы.

3.13. Гражданнарың этаплап жыеннында тавыш бирү ачык яисә ябык (яшерен) булырга мөмкин.

Тавыш бирү формасы турындагы каар гражданнар жыены этапында кабул ителә (вариант буларак: форма гражданнар жыенның эзерләү һәм уздыру тәртибе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә).

3.14. Гражданнар жыенның уздыру этапларының һәркайсында этаплап жыен уздырганда хисап комиссиясе арасыннан гражданнарың ачык тавыш бирү нәтижәләре буенча Хисап комиссиясенә бер әгъзасы сайлана, алар кворумны һәм йомгаклау тавышларын санаганда комиссия составында эшләячәк.

3.15. Жыенда рәислек итүче тарафыннан ачыла. Гражданнар жыеннында рәислек итүче гражданнар жыенның үткәрүне оештыра, тәртипне хуплый, хисап комиссиясе эшен координацияли, фикер алышына торган мәсьәләләр буенча чыгыш ясау очен сүз бирә, тавыш бирүнен билгеләнгән тәртибен тәэмин итә.

3.16. Гражданнар жыеннында сәркатип тарафыннан беркетмә алып барыла, анда гражданнар жыенның үткәрү датасы, вакыты һәм урыны, торак пунктта яшәүче

гражданнарның гомуми саны, сайлау хокукуна ия гражданнар саны, катнашучылар саны, көн тәртибе, чыгыштарның кыскача эчтәлеге, карала торган мәсъәләләр буенча тавыш биргән гражданнар саны (8 ичे күшымта) курсәтелә.

3.17. Халык жыенның этаплап уздырганда гражданнар Жыенның һәр этапында беркетмәләр (9,10 ичे күшымталар) алып барыла, алар алга таба гражданнар Жыенның уздырылган этаплары йомгаклары буенча жыенның бер йомгаклау беркетмәсенә (11 ичे күшымта), шулай ук хисап комиссиясе беркетмәләренә (12,13 иче күшымталар) тутырыла, алар шулай ук гражданнар Жыенның һәр этапында тавышларны санау нәтижәләре буенча Хисап комиссиясенең бер йомгаклау беркетмәсенә (14 иче номерлы беркетмә) тутырыла.

3.18. Гражданнар Жыенның йомгаклау беркетмәсендә гражданнар жыены этапларының датасы, урыны һәм вакыты, көн тәртибе, гражданнар жыены этапларында катнашкан гражданнарның гомуми саны турында белешмәләр, гражданнар жыены этаплары нәтижәләре буенча тавыш бирүнең йомгаклау нәтижәләре бар. Йомгаклау беркетмәсе жирлек башлыгы кул күя торган гражданнар жыены карапын рәсмиләштерү өчен нигез булып тора.

3.19. Беркетмәгә жыенда рәислек итүче зат, жыен секретаре кул күя һәм муниципаль берәмлек башлыгына тапшырыла. Беркетмәгә жыенда теркәлгән катнашучылар исемлеге теркәлә.

3.20. Гражданнар Жыенның уздырылган этаплары йомгаклары буенча Хисап комиссиясенең йомгаклау беркетмәсендә гражданнар жыены этапларын үткәру датасы, урыны һәм вакыты, көн тәртибе, үткәрелгән этаплар саны, халык жыеннарының үткәрелгән этаплары буенча хисап комиссиясе беркетмәләре саны, жыенны уздыру өчен билгеләнгән территориядә яшәүче гражданнарның гомуми саны, жыен эшендә катнашкан гражданнарның гомуми саны, жыен эшендә катнашкан гражданнарның гомуми саны, алар өчен бирелгән тавышларның гомуми саны, аңа каршы тавышларның гомуми саны.

1.21. Йомгаклау беркетмәсендә хисап комиссиясе рәисе һәм хисап комиссиясе әгъзалары кул күя һәм муниципаль берәмлек башлыгына тапшырыла.

4. Халык жыены караплары

4.1. Гражданнар жыенды карапы кабул ителгән дип санала, әгәр аның өчен тавыш бирсәләр жыенда катнашучыларның яртысыннан артыгы, сайлау хокукуна ия булган.

4.2. Жыенда кабул ителгән караплар муниципаль хокукый актлар булып тора, муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

4.3. Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнен вазыйфаи затлары гражданнар жыенниң кабул ителгән карапларның үтәлешен тәэмин итәләр. алар арасында вәкаләтләр бүленеше нигезендә, жирлек уставы белән билгеләнгән.

4.4. Жыенда кабул ителгән карап жыенда башка карап кабул итү юлы белән юкка чыгарылырга яки үзгәртелергә мөмкин яки суд тәртибендә гамәлдә түгел дип танылырга мөмкин.

4.5. Гражданнар жыенында кабул ителгэн каарлар рэсми бастырып чыгарылырга (халыкка игълан итлергэ) тиеш һәм муниципаль хокукий актлар таләпләре нигезендә рәсмиләштерелә.

4.6. Эгәр торак пунктта яшәүчеләрне турыдан-туры ихтыярий белдерү юлы белән кабул ителгэн каарны гамәлгә ашыру өчен ёстэмә рәвештә муниципаль хокукий акт кабул иту (бастырып чыгару), курсәтелгэн актны кабул иту (бастырып чыгару) компетенциясенә керә торган жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнен вазыйфаи заты гражданнар жыенында кабул ителгэн каар үз көченә кергән көннән соң 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукий актны эзерләү һәм (яисә) кабул иту вакытын билгеләргә тиеш. Курсәтелгэн срок өч айдан да артмаска тиеш.

Гражданнар жыены каарларын үтәү

4.7. Жыенда кабул ителгэн каарлар торак пункт территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә жирле үзидарә органнары тарафыннан раслауга мохтаж түгел.

4.8. Жыенда кабул ителгэн каарларның үтәлмәве закон нигезендә жаваплылыкка тартыла.